

Odborné posouzení průběhu realizace projektu a závěrečné vyhodnocení dosažených výsledků projektu oponentem

Posuzované období řešení projektu:	2009-2011
<i>(Všechna pole jsou povinná; prosíme o konkrétní, stručnou, ale výstižnou argumentaci. V záhlaví prosím doplňte identifikační údaje projektu.)</i>	
Hodnotící kritéria:	
1.	Zhodnocení způsobu realizace projektu:
a)	<p>Základní údaje o cíli/-tech projektu stanoveného/-ých smlouvou</p> <p>Projekt byl zaměřen na dva specifické cíle programu INFOZ: a) pořízení a zabezpečení celostátních licencí komplexních informačních zdrojů, b) plošné zabezpečení celých vědních oborů základními a nejdůležitějšími informačními zdroji včetně nezbytných služeb a zajištění kontinuity a aktualizace informačních zdrojů pro výzkum. Projekt tedy bez výhrady spadl do oblasti podporované programem INFOZ a v průběhu realizace se od tohoto svého zaměření nijak neodchýlil.</p> <p>Výběr konkrétních informačních zdrojů – databází nakladatelství Elsevier Science, Springer Verlag a John Wiley & Sons – se opíral o analýzu potřeb v oblasti technických a aplikovaných přírodních věd, o zájem uživatelů, respektive institucí o členství v konsorciích a o dlouhodobé zkušenosti, které má NTK v zajišťování přístupu k informačním zdrojům. Byl tedy veden obecnými cíli programu: zajistit komplexní informační zdroje (standardně užívané v zahraničí i v ČR), zabezpečit celostátní licence (vytvoření širokého konsorcia uživatelů), poskytnout informační zdroje pro celé vědní obory (celá oblast techniky, aplikovaných přírodních věd a lékařství) a zajistit kontinuitu (návaznost na předchozí projekty realizované od roku 2000).</p> <p>Řešitelé si stanovili tyto očekávané výsledky projektu: zajištění co nejprůzračnějších podmínek konsorciálních licencí pro zpřístupnění vybraných elektronických informačních zdrojů, zabezpečení kontinuálního poskytování aktuální zpětné vazby o využívání zdrojů a jejich prezentace na odborných fórech, popularizace licencovaných zdrojů a školení uživatelů v rámci kontinuálního odborného vzdělávání a zpřístupnění zdrojů na principu portálových řešení a federativních vyhledávacích nástrojů.</p>
b)	<p>Průběh realizace projektu, včetně vyjádření k odchylkám a změnám od původně stanoveného postupu</p> <p>Plánovaný postup realizace projektu byl stanoven jednak dílčími cíli řešení (kapitola 3.2 projektu), jednak způsobem realizace projektu (kapitola 4.1). Klíčovou činností bylo zajištění, provozování a administrace přístupu k licencovaným informačním zdrojům nakladatelství Elsevier Science, Springer Verlag a John Wiley & Sons pro členy konsorcií. Konsorciální přístup k vybraným databázím na základě licenčních smluv byl provozován již od roku 2000 v rámci předchozích programů LI a 1N, v tomto projektu šlo tedy především o zajištění kontinuity, a to jak kontinuity v přístupu k informacím potřebných pro výzkum, tak ve výhodných ekonomických podmínkách pro uživatele, členy konsorcia.</p> <p>V roce 2009 byl kromě hlavní činnosti ještě projednáván dodatek ke smlouvě na zpřístupnění databáze Scopus, v dalších letech realizace projektu se řešitelé zabývali také sledováním a vyhodnocováním statistik využívání informačních zdrojů, zveřejněním výsledků a jejich popularizací pro odbornou i laickou veřejnost.</p> <p>Při realizaci projektu nedošlo k odchylkám od původně stanoveného postupu. Přístup k informačním zdrojům byl zajištěn bez neohlášených výpadků, dodatek ke smlouvě byl projednán (byť byl nakonec zamítnut), výsledky využívání informačních zdrojů byly zveřejněny formou přednášek a článků v odborném periodiku (jejich přehled je uveden v závěrečné zprávě). Jedinou, předem odsouhlasenou změnou bylo vytvoření Rady projektu.</p>
c)	<p>Odborná úroveň realizace projektu, jeho vyváženost, odborné kvality řešitelského týmu, management a řízení rizik</p> <p>Projekt byl realizován na odpovídající odborné úrovni. Řešitelský tým tvořili zaměstnanci Národní technické knihovny a jeho profesní složení odpovídalo potřebě zajistit celou škálu různorodých činností: dojednávání licenčních smluv a kontrolu jejich plnění, řízení konsorcia, administrativní a technologickou podporu při zpřístupňování elektronických informačních zdrojů, vyhodnocování využití informačních</p>

Program INFOZ

Příjemce: Národní technická knihovna

Název projektu: Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum

Řešitel projektu: Mgr. Štěpánka Žizková

2/5

	<p>zdrojů, školení apod. Řešitelka a další členové týmu se mohli opřít o zkušenosti s obdobnými činnostmi, které vykonávali při realizaci předchozích projektů zaměřených na konsorciální zpřístupnění informačních zdrojů v rámci programů LI a 1N. Znalost samotných informačních zdrojů v oblasti techniky a aplikovaných přírodních věd prokázali v analýze potřeb, jejíž závěry jsou uvedeny v 2. kapitole projektu.</p> <p>Již v přípravné fázi projektu se řešitelé zabývali případnými riziky – možností, že některý z institucionálních členů konsorcia nebude schopen splnit finanční závazky, a možností nárůstu cen licencí z důvodu změny měnových kursů. Těmto rizikům čelili smluvními opatřeními a organizací plateb; rizika se ve výsledku projektu nijak neprojevila.</p>
2.	<p>Zhodnocení výsledků a splnění cílů projektu stanovených smlouvou:</p>
a)	<p><i>Dosažené výsledky řešení projektu, včetně uvedení zvlášť významných výsledků projektu (pokud existují) s konkrétním odůvodněním, v čem je význam spatřován</i></p> <p>Po dobu realizace projektu byl zajištěn přístup ke čtyřem informačním zdrojům, respektive provoz čtyř vybraných služeb: ScienceDirect Freedom Collection a Scopus (nakladatelství Elsevier Science), SpringerLink (nakladatelství Springer) a InterScience Journals, respektive Wiley Online Library (nakladatelství John Wiley & Sons). Aktuálně, dle údajů z posledního roku realizace projektu, tak bylo zpřístupněno 7815 titulů odborných periodik a monografií (oproti plánovaným 5600 titulům). Přístupu využívala široká obec uživatelů především z akademické sféry prostřednictvím 74 institucí – členů konsorcií. Rozsah zpřístupnění a podmínky užití informačních zdrojů byly zakotveny v konsorciálních smlouvách. Řešitelský tým zajišťoval uživatelskou podporu a umožnil zpřístupnění informačních zdrojů také formou portálů a federativních vyhledávacích nástrojů. Typickým příkladem takového řešení bylo zpřístupnění zdrojů pomocí Jednotné informační brány (JIB).</p>
b)	<p><i>Splnění stanovených cílů projektu; porovnání dosažených výsledků projektu se stanovenými cíli projektu a se zadáním obsaženým ve smlouvě, naplnění cílových indikátorových hodnot (identifikace případných odchylek s odůvodněním)</i></p> <p>Veškeré stanovené cíle projektu byly splněny. Řešitelé zajistili bezproblémový přístup k vybraným informačním zdrojům, vyhodnotili jejich využívání a výsledky hodnocení zveřejnili. Konsorcium splnilo svůj účel a poskytlo přístup k licencovaným informačním zdrojům pro registrované uživatele členských institucí, zpravidla odborných knihoven akademických ústavů, vysokých škol a veřejných vědeckých knihoven.</p> <p>Z hodnot indikátorů za rok 2011, uveřejněných v závěrečné zprávě, vyplývá, že všechny stanovené ukazatele byly splněny, respektive výrazně překročeny. Nižší hodnota oproti navrženému stavu je uvedena pouze v bodě f) počet uživatelů získaného zdroje (počet organizací/počet pracovníků): závěrečná zpráva uvádí skutečný stav 74/110084,91 oproti navrhované hodnotě 74/360000, avšak v původním znění projektu byla u tohoto indikátoru navržena hodnota 74/100000. Budeme-li tedy vycházet z hodnoty v projektu, pak i u tohoto ukazatele došlo ke splnění.</p> <p>K výraznému zvýšení oproti předpokládaným hodnotám došlo v případě počtu realizovaných přístupů a míry využití informačních zdrojů. Důvod je pravděpodobně v tom, že navržené hodnoty v počtu přístupů vycházely z předchozích zkušeností s využíváním databází, ovšem zájem o přístup do databází neustále narůstal, ať už díky rostoucí informovanosti uživatelů nebo stoupajícímu významu databází pro výzkum.</p>
c)	<p><i>Efektivita způsobu využití výsledků projektu uživateli</i></p> <p>Míra využití pořízených informačních zdrojů byla v souladu se záměrem a zadávací dokumentací programu INFOZ navržena ve výši 70 %. Skutečně dosažené hodnoty se u jednotlivých databází pohybovaly v rozsahu cca od 200 do 350 %. Vysoká míra využití svědčí jednak o vhodném výběru informačních zdrojů, jednak o jejich skutečné potřebě a nezastupitelnosti v příslušné oblasti – v tomto případě v oblasti technických a aplikovaných přírodních věd. Co se týče způsobu využití, tedy způsobu přístupu k informačním zdrojům, efektivitu (a tím i míru využití) zvyšuje přístup pomocí portálů a možnosti vyhledávání z více zdrojů najednou (federativní vyhledávání).</p> <p>Efektivitu vynaložených finančních prostředků a ekonomickou výhodnost konsorciálního řešení dokládají výpočty řešitelů v závěrečné zprávě, z nichž vyplývá, že při individuálním přístupu namísto konsorciálního by ceny za tytéž přístupy vzrostly u jednotlivých databází o 30 až 577 %.</p>
d)	<p><i>Srovnání dosažených výsledků projektu se stavem v zahraničí (s obdobnými aktivitami zejména ve vyspělých zemích)</i></p>

Program INFOZ

Příjemce: Národní technická knihovna

Název projektu: Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum

Řešitel projektu: Mgr. Štěpánka Žižková

3/5

	<p>Informační zdroje zpřístupněné v rámci realizace projektu jsou standardně užívány v oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání v zahraničí. Například nakladatelství Elsevier uvádí, že poskytuje informace více než 30 milionům vědců, studentů a odborných pracovníků z celého světa, obdobnou komunitu uživatelů mají informační zdroje obou dalších nakladatelství. Ve světě je také obvyklé sdružování uživatelů do konsorcií s cílem dosáhnout lepších finančních podmínek v přístupu k informacím, stejně tak jako získávání finančních prostředků z různých zdrojů, individuálních a centrálních. Za pozornost však stojí zmínka řešitele projektu v závěrečné zprávě, že ve světě je neobvyklé „použití grantové soutěže pro rozdělení finanční podpory na zajištění jedné ze základních infrastruktur pro výzkum a vzdělávání“.</p>
3.	<p>Přínosy a dopady projektu:</p>
a)	<p>Rozsah oborového pokrytí informačními zdroji zpřístupňovanými projektem</p> <p>Informační zdroje zpřístupněné realizací projektu pokrývají obory z oblasti techniky, aplikovaných přírodních věd a lékařství, tedy v rozsahu navrženém v projektu nebo širším. Plnotextové databáze ScienceDirect (Elsevier) a Springer Link jsou zaměřeny kromě techniky, přírodních věd a lékařství také na společenské a humanitní vědy, plnotextová databáze Wiley InterScience Journals zpřístupňuje recenzované časopisy z primárního výzkumu v oblasti techniky, aplikovaných přírodních věd, lékařství, sociálních a humanitních věd a databáze Scopus (Elsevier) obsahuje abstrakta a citace recenzované literatury z široké oblasti vědních oborů. Prostřednictvím služby Springer Link je také k dispozici kolekce digitálních monografií Computer Science Library z oblasti počítačové a informační vědy.</p>
b)	<p>Okruh a rozsah uživatelů informačních služeb zajišťovaných projektem, z toho podíl</p> <ul style="list-style-type: none"> • uživatelů mimo zaměstnance a studenty příjemce (pokud existují, uveďte prosím kterých) • z jiných oblastí mimo výzkum a vývoj (pokud existují, uveďte prosím kterých) <p>Členové konsorcií, využívající služby zajištěné realizací projektu, jsou veřejné vysoké školy, výzkumné organizace a vědecké knihovny poskytující služby podle zákona č. 257/2001 Sb. (knihovní zákon). Jednotlivými uživateli jsou pak zaměstnanci těchto institucí, studenti škol a také registrovaní uživatelé knihoven. Tito registrovaní uživatelé mohou být jak z oblasti výzkumu a vývoje, tak mimo tuto oblast. Strukturu konsorcií a podíl využívání informačních zdrojů členskými institucemi lze vysledovat z podrobných statistických dat a dalších materiálů dostupných na webové stránce projektu: http://www.techlib.cz/cs/689-elektronicke-zdroje-konsorcia-ntk</p> <p>Z těchto údajů lze usuzovat na podíl uživatelů z oblasti vědy a výzkumu a mimo ni. Z vystavených materiálů například vyplývá, že v konsorciích pro jednotlivé zpřístupňované informační zdroje je cca 50 % členů z prostředí Akademie věd ČR, 25 až 30 % z vysokých škol a 20 až 25 % ostatních, tedy z vědeckých knihoven. V jedné z vystavených prezentací (<i>Pár poznámek k projektu VZ09003</i>) jsou přehledně v grafech znázorněny počty stažených článků z jednotlivých databází za rok 2010 podle typu instituce: například u nejvíce využívané databáze Science Direct je to 1370161 (72 %) článků stažených uživateli z VŠ, 374424 (20 %) z AV ČR a 162443 (8 %) z ostatních institucí. Lze tedy soudit, že databáze jsou nejvíce využívány studenty, zaměstnanci z oblasti výzkumu a vědy a pak teprve uživateli z vědeckých knihoven, z nichž ovšem část budou tvořit opět studenti, vědci a vysokoškolští, případně středoškolští učitelé.</p>
c)	<p>Efektivita a míra využití informačních zdrojů a služeb zpřístupňovaných v rámci projektu a dalších výsledků a výstupů projektu</p> <p>Podle údajů za rok 2011 uvedených v závěrečné zprávě byla míra využití informačních zdrojů u jednotlivých nakladatelství od 199 % do 357 %. Na webové stránce projektu je možné například na počtu stažených článků sledovat vývoj využívání jednotlivých služeb od počátku činnosti konsorcií, tedy od roku 2000, případně 2006. V materiálu <i>Vyhodnocení statistik dosavadního využití elektronických informačních zdrojů konsorcií NTK (Sumarizace, statistiky, grafy 2000–2011)</i> jsou počty stažených článků sumarizovány za celá konsorcia a uvedeny v tabulkách a grafech. Vyplývá z nich, že u všech služeb dochází k postupnému nárůstu počtu stažených článků a nejvyšších hodnot je dosahováno v letech 2009 až 2011, tedy v době realizace tohoto projektu.</p> <p>Míra využívání informačních zdrojů je tedy vysoká a má rostoucí tendenci. Svědčí to o vhodném výběru informačních zdrojů, o bezproblémovém přístupu k nim a o rostoucím zájmu ze strany uživatelů.</p>
d)	<p>Socioekonomické dopady projektu</p> <p>Uživatelé z oblasti vědy a výzkumu měli díky realizaci projektu přístup k informačním zdrojům standardně užívaným v zahraničí. Konsorciální řešení výrazně snížilo náklady na získání přístupu k</p>

Program INFOZ

Příjemce: Národní technická knihovna

Název projektu: Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum

Řešitel projektu: Mgr. Štěpánka Žížková

4/5

	<p>informačním zdrojům pro jednotlivé členy konsorcia. Projekt přispěl k dostupnosti informací potřebných pro vědeckou práci, a tak i ke zvýšení její produktivity a kvality. Pozitivním dopadem je také zvýšení informovanosti o samotných informačních zdrojích, o službách nabízených zahraničními nakladatelstvími (tedy posílení informační gramotnosti) a podpora spolupráce a sdílení informací mezi institucemi v rámci konsorcia.</p>
e)	<p>Celkový přínos projektu pro uživatele v celostátním kontextu</p> <p>V souladu se záměry programu INFOZ projekt zajistil kontinuitu v přístupu k informačním zdrojům z oblasti techniky, aplikovaných věd a lékařství a poskytl cestu k aktuálním informacím z celé řady vědních oborů. Přístup k informacím byl zajištěn formou moderních služeb, jaké poskytují zahraniční nakladatelství (komplexní plnotextové databáze), a zároveň kvalitně zabezpečen ze strany řešitele projektu (uživatelskou podporou, portálovými řešeními apod.). To, že se řešitelé ujali další práce související s organizací konsorcií a projednáváním licenčních smluv, jejichž základy byly vytvořeny již v roce 2000 a v následujících letech, lze hodnotit jen pozitivně. Byla to práce přínosná pro celou oblast vědy a výzkumu v České republice.</p>
4.	<p>Přiměřenost výdajů a způsobilost nákladů:</p>
a)	<p>Dodržení účelovosti vynaložených nákladů projektu dle smlouvy a způsobilost nákladů</p> <p>V projektu byly plánovány (kapitola 4.3 finanční plán) a ve smlouvě o poskytnutí podpory (příloha č. 2) byly uznány celkové náklady ve výši 563 223 tis. Kč, z toho výše přiznané podpory činila 145 257 tis. Kč. Z toho na informační zdroje byly plánovány náklady ve výši 562 411 tis. Kč, podpora 145 111 tis. Kč. Změny ve financování projektu byly během jeho realizace upraveny dvěma dodatky ke smlouvě (Dodatek č. 2 a 3) a přehledně uvedeny v závěrečné zprávě.</p> <p>Skutečné čerpání nákladů odpovídalo co do výše a struktury nákladům uznaným ve smlouvě a v příslušných dodatcích. Celkové náklady vynaložené na projekt činily 542 482 tis. Kč, z toho podpora byla ve výši 145 255 tis. Kč. Na přístup k informačním zdrojům bylo vynaloženo celkem 541 439 tis. Kč (tj. 99,8 % z celkových nákladů), z podpory 145 110 tis. Kč (99,9 % z celkové výše podpory). Vysoký byl rovněž podíl vlastních vkladů členů konsorcií na zajištění přístupu k informačním zdrojům – celkově činil 73,2 % nákladů na přístup k informačním zdrojům. Zbývající náklady byly čerpány na mzdy členů řešitelského týmu a v malé míře také na cestovné, související s realizací projektu – jednání se zástupci nakladatelství poskytujících informační zdroje.</p> <p>Náklady na realizaci projektu byly vynaloženy účelně, v souladu se smlouvou o poskytnutí podpory, jejich převážnou část tvořila úhrada za přístup k informačním zdrojům.</p>
b)	<p>Zhodnocení přiměřenosti výdajů na aktivity podpořené v rámci projektu</p> <p>Na přístup k informačním zdrojům byly plánovány náklady ve výši 562 411 tis. Kč, ve skutečnosti bylo vyčerpáno 541 439 tis. Kč. Tato položka byla vzhledem k ostatním nákladům naprosto převažující a její výše byla dána licenčními smlouvami. K úspoře došlo díky kurzovým rozdílům.</p> <p>Na osobní náklady bylo plánováno 712 tis. Kč, vyčerpáno bylo 973 tis., přičemž navýšení bylo kryto z vkladu Národní technické knihovny. Tyto prostředky byly použity na mzdy řešitelů projektu a zákonné odvody. Vzhledem k rozsahu prací souvisejících s licenčními jednáními, organizací konsorcií, uživatelskou podporou a vyhodnocováním přístupu k informačním zdrojům byl řešitelský tým sestaven účelně a vynaložené výdaje byly přiměřené.</p> <p>Cestovné bylo plánováno ve výši 100 tis. Kč, a to pouze z vlastního vkladu řešitele. Vyčerpáno bylo 70 tis. Kč a také tuto částku lze považovat za přiměřenou.</p>
c)	<p>Účelnost a efektivita využití finančních prostředků projektu</p> <p>Konsorciální přístup k elektronickým zdrojům, zvláště k nákladným službám zahraničních poskytovatelů, je jednoznačně ekonomicky výhodný a efektivní. Z údajů uvedených v závěrečné zprávě vyplývá, že při pořízení stejného rozsahu služeb jednotlivými institucemi by došlo k výraznému navýšení cen, a to podle druhu služby o 30 až 577 %. To dokládá efektivitu vynaložených prostředků a ekonomickou výhodnost sdružení institucí do konsorcií.</p> <p>Efektivní bylo však i samotné vyjednávání smluv a zabezpečení přístupu k informačním zdrojům, kdy za všechny zúčastněné instituce, členy konsorcia, tyto činnosti zajišťoval zkušený řešitelský tým. To vedlo nejen k úspoře mzdových prostředků, ale také k tomu, že tyto činnosti byly prováděny na potřebné, vysoké profesionální úrovni.</p>

Program INFOZ

Příjemce: Národní technická knihovna

Název projektu: Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum

Řešitel projektu: Mgr. Štěpánka Žižková

5/5

5. Zhodnocení kvality předložené závěrečné zprávy projektu:	
<i>(kvantitativní vyjádření - příslušnou známku zvolte přeškrtnutím ostatních nebo jejich vymazáním)</i>	
A	zpráva byla předložena kompletní, je kvalitně zpracována a poskytuje informace o projektu ve zcela vyčerpávajícím rozsahu
B	zpráva byla předložena, informace v ní obsažené jsou postačující pro hodnocení projektu
C	zpráva není kompletně a kvalitně zpracována, ke zpracování jsou připomínky
D	zpráva nebyla předložena v termínu 21 dnů před dnem konání oponentního řízení / zpráva nebyla předložena vůbec*)
Komentář (k hodnocení známkou C nebo D musí být vždy vypracován komentář):	
6. Další doplňující poznámky, komentář nebo výhrady oponenta k projektu nebo jeho výsledkům.	
K realizaci projektu a jeho výsledkům nemám výhrady.	
Závěr:	
a) Souhlasím s předloženou závěrečnou zprávou.	
b) Výsledky projektu doporučuji přijmout.	
c) Finanční prostředky vynaložené na realizaci projektu odpovídají dosaženým výsledkům a jejich čerpání bylo účelné.	
Celkové, kvantitativní vyjádření výsledku závěrečného hodnocení projektu:	
<i>V – vynikající výsledky (pouze v případě výstupů mezinárodního významu – je nutné uvést konkrétní odůvodnění)*</i>	
Přístup k zahraničním informačním zdrojům zvyšuje kvalitu a produktivitu výzkumné a vývojové práce a také její konkurenceschopnost v mezinárodním měřítku.	

*) nehodící se text vymažte

Identifikační údaje oponenta:
Příjmení, jméno, titul oponenta: Mika, Jiří, Ing.
Pracoviště: Středočeská vědecká knihovna v Kladně, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
Kontakty (aktuální telefon, e-mail): 721983751, mika@svkkl.cz
Popište Váš případný vztah k příjemci účelové podpory, řešitelskému týmu: ---
Prohlášení oponenta:
Prohlašuji, že mi byly příjemcem podpory včas poskytnuty všechny potřebné informace a předloženy všechny mnou požadované materiály a podklady. Při posuzování tohoto projektu jsem se řídil výhradně objektivními a odbornými hledisky a necítím se ve vztahu k příjemci podpory ani k osobě řešitele či některého z členů řešitelského týmu podjatý.
V Kladně dne 1. února 2012
Podpis oponenta :